

idelberg, New York, čestitam i zahvaljujem na ovoj korisnoj i praktičnoj monografiji napisanoj prema posljednjim stručnim i znanstvenim spoznajama.

Berislav Topić

21st ANNUAL CONFERENCE EUROPEAN PROSTHODONTIC ASSOCIATION COPENHAGEN, DENMARK, AUGUST 27TH - 29TH 1997

21. Kongres Europske udruge za stomatološku protetiku, Kopenhagen, Danska, 27. do 29. kolovoza 1997.

U Kopenhagenu se od 27. do 29. kolovoza 1997. održao 21. Kongres Europske udruge za stomatološku protetiku s temom "Planiranje protetskoga rada, kakvoća, etika i ekonomija". Prezentirana su 222 rada u obliku predavanja i poster. U radu Kongresa kao djelatni sudionici vrlo su uspješno sudjelovali prof. Jerolimov, prof. Valentić-Peruzović, prof. Čatović, mr. dr. Stipetić, doc. Čelebić, dr. Knezović i dr. Čatić. Dekan Fakulteta prof. Jerolimov bio je član povjerenstva "Quintessence poster prize" za ocjenu najboljega postera.

Kao gosti predavači nastupili su: prof. B. von Eyben "Tort liability and patient insurance schemes-their influence on quality of care" /Nadoknada štete i sheme pacijentova osiguranja-utjecaj na kakvoću skrbi/;

dr. K. Lewis predavao je o temi "Preventing Poor Quality Treatment and Patient Dissatisfaction-A dilemma of Ethics, Economics and Educations" /Prevenција kvalitetno loše terapije i pacijentovo nezadovoljstvo - Etička, ekonomska i edukacijska dvojba/;

prof. N. Creugers predavao je o temi "Permanent solutions in the dental treatment of young individuals"/Trajna rješenja u stomatološkoj terapiji mlađih osoba/;

prof. C. de Baat "The health care system and prosthodontic treatment planning for the elderly" /Zdravstveni sustav i planiranje protetske opskrbe osoba starije životne dobi/;

prof. G. Hermeren održao je predavanje o temi "Quality, economy and need-ethical aspects"/Kakvoća, ekonomija i potreba - etički aspekti/;

prof. G. Weber iz Tübingena održao je predavanje s naslovom "Professional, economic and ethical problems with extensive prosthodontic techniques"/Profesionalni, ekonomski i etički problemi kod ekstenzivnih protetskih tehnika/;

prof. R. Basker govorio je o "The quality of care: how loud does money talk?"/Kakvoća opskrbe: koliko je presudan novac?/.

Zadnje pozvano predavanje održao je prof. B. Soderfeld pod naslovom "Quality, ethics and economy in the patients/dentist relationship. Contingencies and outcomes in prosthetic dentistry"/Kakvoća, etika i ekonomija u odnosima pacijent-stomatolog. Slučajnost i posljedice u stomatološkoj protetici/.

Predavanja i poster sudionika obradili su sljedeće stručno-znanstvene teme iz područja stomatološke protetike: geroprotetiku, gnatologiju, protetsku terapiju nepčanih rascjepa, elektromiografiju, implantoproetiku, biomehanički aspekt u fiksnoj protetici i implantologiji, utjecaj načina pripreme i kemizma na akrilate u mobilnoj protetici, protetski stomatitis u dijabetičara, mehanička svojstva glas ionomernih cementa i dr.

Adnan Čatović

ŠTOVANJE SVETE APOLONIJE U ISTRI

U burnoj povijesti proteklih stoljeća prepunoj opasnosti hrvatski je puk u Istri gradio ognjišta na brežuljcima, gdje je unutar kamenih zidina nalazio sigurnost, a u skladu s tradicijom i vremenom u kojem je živio stvarao je i svoju kulturu. Mnoga djela te kulture ostala su sačuvana sve do danas.

Istarski krajolik u središnjemu dijelu poluotoka obiluje brežuljcima na kojima su nikli poznati i manje poznati gradići. Svi su oni relativno slično i karakteristično građeni na vrhovima brežuljaka s osnovnom namjerom da zaštite ljude. Istaknuti položaj u svakom od tih gradića oduvijek su imali crkva i uz nju zvonik, što vrlo uvjerljivo potvrđuje kulturnu i civilizacijsku pripadnost njihova življa. Pogleda li se bilo koji od tih gradića, čini se da su vrlo slični, premda svaki od njih odiše osebujnom ljepotom. Obilazeći ljetos u trenutcima odmora neka od tih mjesta, naišao sam na dva primjera štovanja svete Apolonije.

Prvi sam našao po preporuci kolege, profesora Marija Legovića iz Poreča, kojega sam posve slučajno susreo u Opatlju i proveo nekoliko ugodnih trenutaka u njegovu ugodnom i skromnom domu za odmor.

Radi se o crkvi Svete Apolonije u Katunu Gračaškome, u neposrednoj blizini Pazina. Kad se iz središta Pazina pođe cestom prema istočnoj obali Istre, negdje na pola puta do Gračišća skreće se desno u spomenuto mjesto koje broji nekoliko kuća i koje na brežuljku ima crkvicu građenu godine 1649., vrlo sličnu mnogim crkvenim građevinama iz toga i ranijega razdoblja kakve se mogu naći posvuda po Istri.

Na crkvenom oltaru središnje mjesto zauzima jednostavna drvorezbarija u boji koja prikazuje svetu Apoloniju. Ona je odjevena u smeđe i zelene haljine, ogrnuta plaštem boje opeke, i drži svoja osebujna obilježja - palminu granu u lijevoj ruci i kliješta u desnoj (Slike 1,2,3,4, i 5). Bio sam ondje sunčanoga prijepodneva na Veliku Gospu. Doživljaj susreta s istarskim čovjekom koji mi je otvorio i pokazao crkvu te ulazak u taj jedinstveni hram naše strukovne zaštitnice savjetovao bih svakom kolegi koji želi obogatiti svoj duhovni i stručni život.

Čini se da je mučeništvo svete Apolonije bilo u Istri osobito štovano. Tome su dokaz mnoge crkvene slikarije i spo-

1

2

3

4

5

menuta crkva posvećene svetišću. Vjerojatno je to odraz želje i potrebe neukoga puka da u trenutcima patnji od zubobolje, a ne mogavši naći druga rješenja, pomogne sebi zavjetom i molitvom svetoj Apoloniji.

Drugi primjer jest freska svete Apolonije u unutrašnjosti crkvice Svete Marije na Škriljinah u Bermu. Beram je također u neposrednoj blizini Pazina, ali uz cestu koja vodi prema zapadnoj obali poluotoka. Stanovništvo mu tvore stotinjak obitelji. Navrh gradića je crkva i uz nju zvonik, građen početkom ovoga stoljeća. Oko jedan kilometar od središta gradića na drugom, nižem brežuljku, skrivena u šumi, a ispred mjesnoga groblja, crkvice je iz XIV. stoljeća posvećena svetom Mariji. Jedanput u godini mještani u procesiji nose Marijin kip iz Berma u crkvicu na Škriljinah. Unutrašnjost crkve Svete Marije na Škriljinah oslikao je freskama godine 1474. Vincent iz Kastva. Te kasnogotičke fre-

ske bile su u doba baroka obijeljene, a zatim su tek 1913. bile otkrivene i restaurirane.

Svaki čovjek prosječne naobrazbe čuo je za simbolički "Mrtvački ples", Vincenta iz Kastva, koji čini samo jedan ali jamačno najdojmljiviji dio oslikane unutrašnjosti crkve (Slika 6). Gledajući ostale freske iz života Marijina i Kristova, naći ćemo mnoge koje će nas dirnuti svojom jednostavnošću, uvjerljivošću i porukom koju nose. Nije stoga čudo što je srednjovjekovni čovjek doživio te višebojne freske tako živo da je na freski kralju Herodu iskopao oči, a na slici svetoga Mihovila napisao glagoljicom "Udri, Miho!"

6 7

8

9

“Bijeg u Egipat” stvarna je slika istarskoga čovjeka s mnogim obilježjima krajolika i svakodnevnoga života (Slika 7).

Redosljed događaja iz Kristova života prekidaju freske svetaca, pa tako nalazimo i sliku svete Apolonije sa svetim Leopoldom i svetom Barbarom (Slika 8). Apolonija je prikazana s kliještima u lijevoj ruci kako drži zub, obučena u zelene i žute haljine te ogrnuta crvenkastim plaštem (Slika 9). Razgledavajući crkvicu prije nekoliko godina, nisam primjetio svetu Apoloniju. Danas je opisujem s istom namjerom s kojom sam opisao sliku sveticice Otona Ivekovića (Hrvat. stomatol. vjesn. 1996;4:28.). Ponovno s pozivom hrvatskim stomatolozima da opišu slike i kipove svete Apolonije u svome mjestu ili one na koje su putujući Hrvatskom slučajno

našli. To je dio hrvatske kulture blisko povezan sa stomatološkom strukom i životom običnoga čovjeka. Naša je obveza bilježiti i podsjećati na to nasljeđe, da bi novi naraštaji, a i oni koji ne poznaju hrvatsku kulturu, i na taj način bili na nju upozoreni. Samo u Istri ima još nekoliko poznatih i manje poznatih primjera koje bi trebalo opisati, od Pule i Vodnjana na jugu, do Umaga, Buzeta i Huma na sjeveru.

Stomatološka struka također može pridonijeti promicanju hrvatskih kulturnih i povijesnih vrijednosti, koje su temelj današnjice i koje treba poštivati pri stvaranju hrvatske stomatologije u budućnosti.

Goran Knežević